

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr. K. SCHILDER, Kampen.

Medewerkers: Dr. H. A. van Andel, Solo; Dr. R. E. van Arkel, Utrecht; N. Baas, Amsterdam; Dr. Henry Beets, Grand Rapids; Dr. H. Bergema, Karoëni; Dr. F. A. den Boeft, Rotterdam; Dr. E. T. v. d. Born, Heemstede; Mr. A. Bouman, Rotterdam; Ir. B. ter Brugge, Almelo; Dr. K. J. Cremer, Kampen; Mevr. W. Cremer-de Vries, Kampen; Dr. R. J. Dam, Kampen; Dr. A. C. Drogendijk, Dordrecht; Dr. D. van Dijk, Groningen; Drs. D. J. Galle, Kampen; Mevr. G. Gilhuis-Smitskamp, Mijdrecht; Dr. J. H. Hagenbeek, Zwolle; Dr. J. van Herksen, Ermelo; Dr. B. Holwerda, Amersfoort; A. Janse, Bissekerke; Dr. P. Jasperse, Leiden; Dr. J. Kapteyn, IJmuiden; Dr. G. Keizer, De Steeg; Dr. B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr. J. L. Koole, Naaldwijk; Dr. E. D. Kraan, Vlaardingen; A. Kuiper, Utrecht; Dr. J. v. d. Linden, Poerworedjo; Dr. S. O. Los, 's-Gravenhage; Mevr. C. E. Th. Luijkenaar Francken-Schreuder, Rotterdam; Dr. F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr. H. Mulder, Deventer; Dr. S. J. Popma, Amersfoort; Dr. A. Ringnald, Ermelo; P. J. Risseuw, 's-Gravenhage; C. Rijnsdorp, Rotterdam; A. Schilder, 's-Gravenhage; Dr. G. K. Schoep, 's-Gravenhage; Dr. R. Schippers, Rotterdam; Dr. J. Smelik, 's-Gravenhage; Dr. H. Smilde, Groningen; Dr. H. Smitskamp, 's-Gravenhage; Dr. N. Streefkerk, Wollega; D. Stroo, Bussum; J. Strikwerda, Zeist; Prof. Dr. C. v. Til, Philadelphia Pa.; Dr. C. Veenhof, Haarlem; Drs. M. B. v. 't Veer, Groningen; Dr. J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr. D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr. M. Vreugdenhil, Mellekerke; Dr. F. de Vries, 's-Gravenhage; Dr. J. de Vries, Tilburg; Dr. H. J. Westerink, Leiden; Dr. D. K. Wielenga, Capelle a. d. IJssel; Mr. J. A. de Wilde, 's-Gravenhage; Dr. S. U. Zuidema, Solo.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan:
Prof. Dr. K. SCHILDER, Vloedijk 101, Kampen.

Drukkers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE N.V., Goes.
Telefoon No. 2424 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f250 per halfjaar bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f750 en voor Ned.-Indië f6.— per jaar.
Advertentiën: 25 ct. per regel. — Losse nummers f0.15.

INHOUD: Hoofdartikel: Verbond en geloof, II. — Uit de Schrift: De wederkomst van den Priester naar de ordening van Melchizedek, Hebr. 9: 27, 28. — Kerkelijk leven: De pluriformiteit en onze synodes, V. Voor Schriftstudie, I. Wat heeft „het eerste recht“? De gezinnen van onze gemobiliseerden. Geestelijke verzorging der zeevarenden ter koopvaardij. Depp. koopvaardij. Hulp opleiding pred. Argentinië. — Even parkeren: Eed'ler schoon! — Van het heerlijk ambt: Hoe maak ik mijn preek? V. — Pop. wetensch. schetsen: Waar was Jezus tussen „graf en hemel“? I. — Uit de historie: Dr. A. Kuiper over de Belijdenis, VI. — Aan een jongeren tijdgenoot: No. I. — Perschoouw. — Verslag Gen. Synode. — Kerknieuws. Bijlage Heidelberg. Catechismus II blz. 161—168.

HOOFDARTIKEL

Verbond en geloof. II.

In het Verbond zijn twee deelen dus. Zijn er ook twee partijen?

Ja, anders kan moeilijk van een Verbond worden gesproken. Een Verbond is tweezijdig. Toch vergete men niet, dat de partijen hier zeer verschillend zijn.

God — en mensch. Schepper en schepsel. Koning en onderdaan.

Een Verbond als dit kan dan ook slechts uitgaan van de ééne partij, van den verkiezenden God. In zijn ontstaan is dit Verbond dan ook zuiver eenzijdig. En hoewel het in zijn voortbestaan tweezijdig kan worden genoemd, is dan toch ook God steeds weer de Eerste, en de in Souvereiniteit alleen beschikkende. Hij stelt den mensch in Zijn Verbond. — Hij geeft den Verbondsgeheim. — Hij geeft dien zonder eenige voorwaarde onzerzijds. — Hij stelt Zijn eisch — en vraagt dan van ons vervulling van dien eisch — ja — maar alleen van Hem is de kracht om dien eisch te vervullen!

Kan men dan eigenlijk nog wel van tweezijdigheid spreken? Ja, wordt hier de eisch eigenlijk niet illusoir? Als toch alles van God moet komen, kan dan van een eisch nog worden gesproken? En als men toch sterk den nadruk wil leggen op den eisch, doet men dan niet te kort aan de souvereiniteit Gods?

Het kan gewenscht zijn, even op deze vragen in te gaan. En dan gaan wij voor de beantwoording van die vragen natuurlijk uit van de Schrift. Deze leert ons eenerzijds, dat de zaliging van den mensch uitsluitend Gods Werk is, waaraan de mensch niets toe doet. Dat de uitverkiezing Gods in Christus onberouwelijk is, en alleen zij, die door den Geest Gods wedergeboren worden, de zaligheid beërven zullen, en zullen behooren tot de gemeenschap des Verbonds in het nieuwe Jeruzalem.

Anderzijds lezen we echter even sterk den oproep tot geloof en bekeering, de dreiging voor wie niet luisteren willen, de verantwoordelijkheid van den bondeling voor het vervullen van den eisch des geloofs en der bekeering. Nu kan men probeeren, deze twee waarheden binnen een sluitend systeem te brengen, uitgaande van de alleszins juiste gedachte, dat God ons in Zijn Woord geen tegenstrijdige dingen leert. Over het vóór of tegen van zulk een sluitend systeem wil ik het thans niet hebben. Wel wil ik opmerken, dat men hiermee zeer voorzichtig moet zijn. Men komt hierbij zoo gemakkelijk tot verzwakking van één van beide waarheden.

Nu zal niemand onzer willen tornen aan de eerste waarheid, maar men is soms geneigd, de tweede te verzwakken, doordat men de eenheid van belofte en eisch verliest. Men geeft dan aan de belofte des Verbonds een betekenis, die den eisch des Verbonds op den achtergrond brengt.

Men redeneert b.v. aldus: „De beloften Gods zijn gequalificeerd. Ze gelden niet voor alle bondelingen. Ze gelden slechts voor die bondelingen, die aan bepaalde voorwaarden voldoen: „Zalig zijn... die trouwen — men moet dus eerst weten, dat men „treurt“ voor men de belofte mag aanvaarden.

Komt tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt — men zal dus eerst van zichzelf moeten weten, dat men vermoeid en belast is.”

Of men zegt: „De beloften Gods in de Schrift zijn steeds algemeen. Ze gelden niet voor de „bondelingen“ persoonlijk. Immers de belofte draagt steeds de kiem der vervulling in zich, en waar ze niet aan alle „bondelingen“ wordt vervuld, waar niet alle gedoopten zalig worden, kan ze ook niet voor ieder persoonlijk gelden. Eerst wanneer de Heilige Geest het geloof heeft gewerkt, zoodat het „mijnen“ des geloofs op de belofte is gevolgd, wordt de belofte persoonlijk. Zoo brengt de belofte dus niet direct verantwoordelijkheid mee — immers, wanneer de belofte alleen den uitverkorenen geldt, zal men eerst voor den eisch tot aanvaarden komen te staan, wanneer men weet, dat men uitverkoren is, en kan men niet zeggen, dat een ongeloovige bondeling dezen eisch niet heeft vervuld.

Wel blijft dan natuurlijk ook voor hem de algemeene eisch, die tot iedereen komt, maar van een grootere verantwoordelijkheid kan dan moeilijk worden gesproken.

Zoo moet men wel komen tot verzwakking — soms zelfs tot krachteloos maken van den eisch des geloofs voor de bondelingen. Inderdaad hoort men soms zeggen: „Men kan en mag van de gedoopten niet zeggen, dat ze moeten gelooven, want men weet niet, of ze wel wedergeboren zijn.“ Hiermee hangt natuurlijk samen een min of meer gevarieerde Verbondsbeschouwing, waarop ik hier niet verder inga.

Dergelijke pogingen, om te komen tot een sluitend systeem, lijken mij fout. Beide waarheden — de Souvereiniteit en vrije beschikking Gods eenerzijds, en de verantwoordelijkheid van den bondeling anderzijds, moet men in haar volle betekenis laten staan, naar de Schrift en naar de belijdenis.

Wanneer men zegt: „de beloften Gods zijn gequalificeerd — ze gelden slechts voor bepaalde bondelingen, die dit of dat in zich bevinden — dan laat men den uit het Verbond voortvloeienden eisch des geloofs feitelijk los. Dan moet men wel komen tot een kenmerk-onderzoek, dat dan voeren moet tot het resultaat, dat men „iets van zichzelf mag gelooven“, „dat men er bij behoort“, dat men de belofte des Verbonds mag aanvaarden.

Ook het algemeen stellen van de belofte des Verbonds is, zooals reeds werd opgemerkt, moeilijk met den persoonlijke eisch des geloofs te rijmen. „Komt mij voor, dat deze gedachte trouwens direct in strijd komt met ons doopsformulier, waar in 'tgebed zeer persoonlijk gesproken wordt van „dit uw kind“, en met de vragen, die worden gesteld bij de openbare belijdenis des geloofs: „Geloof gij de Verbondsbelofte u bij uw doop betekend en verzegeld“?

Moet men trouwens heel de taal van ons doopsformulier niet geweld aandoen, als men zoo redeneert? En de Schrift? Spreekt die ook niet duidelijk van de persoonlijke verantwoordelijkheid voor persoonlijk ontvangen beloften? En zegt de Apostel Petrus, die op den Pinksterdag tot de Bondskinderen had gezegd: „U komt de belofte toe en uwen kinderen“ niet eenigen tijd later (Hand. 3: 26), „dat Christus gezonden is eerst tot de Joden, opdat Hij hen zegenen zou, en een iegelijk van hen afkeere van hun boosheden“?

Wordt trouwens ook de betekenis van den doop niet zeer verzwakt, indien men aldus de twee „deelen“ van het Verbond, belofte en eisch, scheidt?

Wij zullen dus beide waarheden bovengenoemd in haar volle betekenis moeten laten staan.

Maar is hier dan geen tegenstrijdigheid? Is de leer der uitverkiezing te rijmen met 'smenschen verantwoordelijkheid? Een verantwoordelijkheid, die echt is, zonder eenige restrictie?

Kan men eigenlijk wel spreken van „meenens eischen“?

Tegenstrijdigheid kan hier toch niet zijn. Want beide waarheden behoren tot de geopenbaarde Waarheid Gods. En twee zaken, die God openbaart, kunnen toch niet met elkaar in strijd zijn?

Wij zullen moeten beginnen, met het Verbond Gods, zooals het zich in den tijd in de kerk van Christus openbaart, te zien als uitvoering van de eeuwige Verkiezing. God werkt Zijn eeuwige Welbehagen in den tijd uit door het Verbond. In dit verband wijs ik er op, dat, in overeenstemming met de Schrift ook kan worden gesproken, en b.v. door Calvijn ook gesproken is, van een algemeene verkiezing, een verkiezing, die met de eeuwige verkiezing in nauw verband staat, maar hiermee niet samenvalt.

Naar die algemeene verkiezing waren de 12 discipelen uitverkoren (één uit hen was een duivel), naar die algemeene verkiezing gaf God aan al de Israëlieten de belofte des Verbonds, ook die van den ingang in Kanaän (in 'tmeerdereel had God geen welgevallen), naar die algemeene verkiezing heeft hij in Nederland Zijn kerk gesticht. Deze „algemeene verkiezing“ is geen schijn; en de verantwoordelijkheid van de aldus verkorenen is geen schijn — en de belofte, hun gegeven, is geen schijn. Ontzettend was de straf voor hen, die onder het Oude Verbond Gods Verbondswet verlieten en Zijn Woord niet achtten — nog vreselijker is voor de in 'tVerbond verkorenen, de bondelingen van vandaag — de wraak Gods, wanneer zij het bloed des Nieuwen Testaments onrein achten.

De verantwoordelijkheid was onder het Oude Verbond zeer reëel, zeer echt — ze is dat ook nu. Wee hen, die de Verbondsbelofte niet willen aanvaarden, en naar den Verbondseisch niet willen leven.

Zoo komt dus tot elken bondeling de eisch tot geloof en bekeering, en dien eisch mag men op geen enkele wijze verzwakken.

'tIs een eisch, die ingewilligd mag en moet worden, zonder voorwaarden. De belofte Gods — Ik wil uw God zijn — moet zoo maar worden beantwoord met den juichenden kreet des geloofs: „Gij zijt mijn God“.

Wij zullen ons er wel voor moeten wachten, dat wij, als de Judaïsten in Galatië, allerlei voorwaarden stellen, waaraan de erfgenamen des Verbonds zouden moeten voldoen.

Zoo moet heel het volk des Verbonds vastmaken zijn roeping en verkiezing, d.w.z. ingaan tot zijn roeping en verkiezing, die aanvaarden, en daaruit leven.

„Maar“, zal allicht worden tegengeworpen, „het geloof is toch gave Gods? Het is toch niet desgenen die wil, noch desgenen, die loopt, — maar des ontfermenden Gods? Er is toch geen vrije wil? Pas op, dat ge niet in Remonstrantsche wateren verzelt!“

'tGeloof is gave Gods. Alle roem is uitgesloten — alle roem! Wanneer wij den Christus der Schriften — wanneer wij de belofte des Verbonds in 't geloof aannemen, is dit uitsluitend te danken aan Gods verkiezende genade en aan de daaruit voortvloeiende wederbarende werking des Heiligen Geestes.

Maar deze wetenschap mag nooit ons verantwoordelijkheidsbesef verzwakken. Zou iemand iets durven afdingen op de verantwoordelijkheid van Judas? Of op die van Farao, die door God was verwekt, om Zijn kracht in hem te openbaren? Moeten we nu maar zeggen: „Hier is tegen-

strijdigheid, al is 't dan ook alleen maar voor ons denken?"

Ik meen, neen! Maar we moeten goed zien, dat onze wil nooit Souvereine wil is — maar schepselenwil, zelfs door eigen schuld verdorven schepselenwil — verantwoordelijk zeker, maar vrij niet, gebonden door den Schepperswil Gods. Die alleen soeverein is.¹⁾

En evenmin als de wetenschap, dat God in het dagelijksch leven mij van oogenblik tot oogenblik de kracht moet geven, om mijn werk te doen, mijn verantwoordelijkheid opheft, evenmin heft de wetenschap, dat God Zijn eeuwige Verkiezing uitwerkt, dus alleen zaligt, die in Christus verkoren zijn, onze verantwoordelijkheid op.

Onze wil is volledig verantwoordelijk, juist krachtens Gods wil, krachtens Gods Raad, waarin ook onze schepselenwil als verantwoordelijke wil is opgenomen. „Werkt uws zelfs zaligheid met vreeze en beven, want het is God, Die in u werkt, beide het willen en het werken naar Zijn welbehagen."

Zóó moeten wij het zien — zóó kunnen wij het alleen zien door het geloof, in volkomen geloofs-onderwerping aan Gods Woord. En als wij dan verder zouden willen gaan, en de grenzen overschrijden, die God Zelf aan ons denken gesteld heeft, dan roept de Apostel Paulus ons toe (Rom. 9:19-21): „Gij zult dan tot mij zeggen: „Wat klaagt Hij dan nog, want wie heeft Zijn wil wederstaan? Maar toch, o mensch, wie zijt gij, die tegen God antwoordt? Zal ook het maaksel zeggen tot dengene, die het gemaakt heeft: „Waarom hebt gij mij alzoo gemaakt?" Of heeft de pottenbakker geen macht over het leem, om uit denzelfden klomp te maken het ene vat ter eere, en het andere ter onoere?"

Groningen.

A. SCHOLTENS.

¹⁾ Zie ook de artikelen van den heer A. Janse in Pro-Ecclesia, 4e Jaargang, No. 9-13.

UIT DE SCHRIFT

De wederkomst van den Priester naar de ordening van Melchizedek.

En gelijk het den menschen gezet is eenmaal te sterven, en daarna het oordeel, alsoo ook Christus, eenmaal geëerd zijnde om veler zonden weg te nemen, zal ten andere maal zonder zonde gezien worden van degenen, die Hem verwachten tot zaligheid. Hebr. 9:27-28.

De schrijver van den Hebreërbrief heeft eerst uiteengezet de geheel eenige betekenis van het offer van Christus, den priester naar de ordening van Melchizedek. Door Zijn offer heeft Hij allereerst de verlossing aangebracht. Een verlossing, hierin bestaande, dat Hij de zonde heeft verzoend, heeft weggenomen, en alzoo de waarachtige gemeenschap met God tot stand gebracht heeft. Want de zonde is immers de groote vermindering om tot God te gaan. Vanwege de zonde staat overal verboden toegang op den weg tot Gods tempelstad. En deze verlossing heeft aan het Oude Verbond ontbroken, hoewel in het vooruitzicht gesteld, 7:19. Deze verlossing kon het Oude Verbond ook niet schenken vanwege zijn priester, den priester naar de ordening van Aäron. En de wet, hebbende een schaduw der toekomstige goederen, niet het beeld zelf der zaken, kan met dezelfde offeranden, die zij alle jaar geduriglijk offeren, nimmermeer heiligen degenen, die daar toegaan, 10:1.

En omdat Christus door Zijn offer de verlossing heeft aangebracht, heeft Hij ook de volmaking gebracht. De volmaking, waarnaar elk heilbegeerig hart gehunkerd heeft. Immers het Oude Verbond kende wel een naderen tot God — het aardse heiligdom — maar een naderen-op-een-afstand, omdat de zonde nog niet verzoend was. Deze volmaking kon de priester naar Aärons ordening niet brengen. Zoover reikte de reinigende kracht van het bloed des Ouden Testaments niet. Maar Christus heeft door Zijn bloed de volmaking gebracht. Hij heeft den afstand vanwege de zonde overwonnen. Het naderen tot God tot zijn volle glorie gebracht. Wal in het Oude Verbond nog in knop zat, heeft Hij tot volle ontplooiing gebracht. De gemeenschap met God. Het naderen tot het hemelsch heiligdom. Het wegvallen van allen verboden toegang tot Gods tempelstad. Zoo heeft Hij Zich geofferd voor Zijn volk en alzoo de verlossing en de volmaking aangebracht.

Maar, zoo betoogt de schrijver nu verder, Zijn offer kon ook maar één keer geschieden. Deze priester naar de ordening van Melchizedek stond, omdat Hij ook waarachtig mensch is, onder de wet van het één keer. Hij kon maar één keer Zijn bloed geven. Want het is den menschen gezet éénmaal te sterven en daarna het oordeel. Dat is voor den mensch weggelegd. Eenmaal gezien te worden in zijne werken, en daarna in de vrucht zijner werken. Op dezen regel is geen uitzondering. En aan dezen algemeenen regel is ook deze priester onderworpen. Hij kon Zichzelf maar

één keer offeren. Door Zich te offeren voor Zijn volk gaf Hij Zijn bloed, en gaf Hij Zich dus over in den dood. En daarmee was ook Zijn lot beslist. Daar kon geen herhaling op volgen. Nu moet ook Zijn oordeel, Zijn crisis gezien worden, namelijk de dag, waarop de vrucht van Zijn offer wordt vastgelegd en aan Zijn volk ten goede komt. Hij is één keer gezien met zonde, (tot zonde gemaakt), geroepen om door Zijn offer de volmaking te brengen. En Hij heeft Zijn bloed gestort en het hemelsch heiligdom ingedragen. Zoo is Hij gezien als priester, indragende Zijn bloed in het hemelsch heiligdom, 9:24. Nu moet Hij, wijl onderworpen aan de wet van het één keer, straks gezien worden zonder zonde. Dus als die priester, die allen afstand vanwege de zonde heeft weggenomen, en nu Zijn volk doet naderen en doet wonen in Gods huis. Als die priester, die alle dingen tot hun volmaking geleid heeft, en voor Gods tempelstad alle bordjes van verboden toegang heeft weggenomen, zoodat Gods volk nu ook mag naderen, en mag ingaan tot Gods poorten, met lofzang in Zijn heilig hof.

Zoo is deze gezegende priester opgevaren om allen afstand weg te nemen, die er gekomen was vanwege de zonde. Zóó groot is de reinigende kracht van Zijn bloed. En Zijn wederkomen betekent nu, dat het groote priesterlijke werk ten einde is, en dat alle poorten openliggen, en dat ook wij mogen komen en mogen ingaan tot Gods schoone tempelstad. Zoo ontsluit deze priester voor onze schreden „de poorten der gerechtigheid". Door deze zullen wij binnen treden en loven 's Heeren majesteit.

Het wordt dus nu een wachten op dezen gezegenden priester, Die de volmaking heeft gebracht, de teleïosis van het werk der verzoening door de kracht des onvergankelijken levens, 7:16.

Kom, Heere Jezus, ja kom.

H.

v. d. B.

KERKELUK LEVEN

DE PLURIFORMITEIT EN ONZE SYNODES. (V.)

Onze bespreking vervolgende, merken we op, dat prof. Dijk in alinea 19 verzekert, dat de synode van Leeuwarden wel besloten heeft, een commissie te benoemen, om de pluriformiteitskwestie nader onder de oogen te zien, maar — zoo zegt coll. Dijk, — dat beteekeende niet, dat de synode ten opzichte van dit punt in het onzekere verkeerde.

Dit laatste geloof ik gaarne, wanneer het gaat over het punt-in-kwestie, n.l. dr. Buizer's opvatting aangaande de belijdenis. Maar ik kan het niet gelooven, wanneer „dit punt" zou beteekeenen: de pluriformiteitskwestie als zoodanig. Want uit de publieke geschriften van meer dan één synodelid kan men zonneklaar aantoonen, dat zij in betrekking tot de kernvragen der pluriformiteitsleer van elkander nog al op betekenisvolle wijze verschillen. Misschien komt de tijd, dat ik dit breder zal aantoonen. Maar ieder kan het reeds thans constateeren, als hij de onderscheiden auteurs maar naleest. De kwestie is zóó ingewikkeld, dat men voor haar solutie niets beginnen kan met het feit, dat onze Leeuwarder synode besloten heeft met andere „kerken" in contact te treden, ten einde zoo mogelijk gezamenlijk overleg te plegen aangaande nadere bezinning over het leerstuk der kerk. Men kan vóór zulk een nader overleg stemmen, omdat men een of andere pluriformiteitsopvatting is toegedaan. Men moet er voor voelen, als men de meest bekende pluriformiteitstheorieën van tijdgenooten bestrijdt. Want het zoeken van zulk nader overleg wordt juist ten sterkste aangedreven door de overtuiging, dat God de Heere ons verbiedt, vrede te hebben met de pluraliteit van instituten, die op eenzelfde confessionneelen grondslag staan, doch voorts geen verband met elkander aangaan, om maar niet te zeggen: elkaar bijten en vereten uit kracht van kerkverscheidend dogmatisme, of van een kerkistisch drijven, dat ten koste van alles waar en vals in één eenmaal gevestigd instituut aan elkaar blijft verbinden (vgl. alinea 19-23, en 32-34).

Het feit, dat de synode van Middelburg contact gezocht heeft met de Geref. Gemeenten (Kersten e.a.), de Chr. Geref. Kerk etc., zegt mij niets; ik heb daar ook zelf later op aangedrongen. Is het niet sprekend, dat daarnaast ook met de Confessioneele Vereeniging (in de Herv. Kerk) en met den Geref. Bond (in datzelfde instituut) contact gezocht is? Een vereeniging, een bond, zijn geen kerk. Dat niet met de Herv. Kerk, doch met tenslotte particuliere organisaties binnen in haar, aanraking gezocht is, bewijst ten overvloede, dat kerk en niet-kerk naast elkander stonden op het synodale lijstje van hen, met wie te spreken zou zijn over de toekomstige wijze van institueering der kerk in diër voege, dat wie bij elkaar hoóren, ook met elkander samenleven in één kerkverband.

Als deze goddelijke eisch zoo zwaar niet woog, zou ik persoonlijk zeggen: laat maar rusten, dat contact. Want, wat de Chr. Geref. Kerk (met de sterke meeningsverschillen, die daar zijn) en de „Geref. Gemeenten" betreft, ieder, ginds zoowel als hier, zal zich overtuigd houden, dat, indien in 1940 het tot kerkelijk saamleven zou komen, we minstens tot 1960 groot

verdriet zouden hebben, vanwege de zwaarigheid van 'tsaamleven bij zóó groote verschillen. Verdriet, zóó als we ook heel scherp gemaakt en geproefd hebben na 1892, en het soms nóg ondervinden, als men bescheuwingen — b.v. inzake 't verbond — die in de oude A-groep rondweg zijn verdedigd, als ongereformeerd hoort afwijzen. Maar dat verdriet moet men voor de goede zaak overhebben: er is een groot loon verbonden aan de gehoorzaamheid; ook dat loon hebben we na '92 ontvangen, en bij alle moeiten in het kerkelijk leven ook van vandaag ontvangen en zien we het nóg, — als we gelooven. En wat voorts den Geref. Bond betreft (ook lang niet éénstemmig, al is er in de laatste jaren een merkwaardige opleving en veelzins prachtige bezinning), en de Confessioneele Vereeniging, met haar droevig, hoewel ténend, barthianisme, met name tegenover laatstgenoemde zou ik, indien ik aan de pluriformiteitstheorie van bepaalde broeders geloof hechtte, uiterst gereserveerd willen zijn, omdat ik meen, dat deze Vereeniging in de laatste jaren een zeer wonderlijke schants gereden heeft, geslopen naar barthiaansch model.

Maar juist waar ik heb te bukken voor het goddelijk gebod der éénheid van instituut, moet ik ook met hen contact willen bepleiten, omdat ik tenslotte aan hun beginselverklaringen gebonden ben, en ze, bij eventuele nadere ontmoeting, ook daaraan houden kan.

Maar een en ander bewijst dan ook niets voor de pluriformiteit, als ware deze synodaal geijkt. Juist het noodgedwongen zoeken van ontmoeting niet met de „vaderlandsche kerk", doch met een vereeniging en een bond van hervormde personen, bewijst, dat in onze kerken óók leeft de drang tot erkenning van onze roeping, om al maar door te blijven jagen naar nieuwe, zuiverder-afbakende kerk-instituering, als 't kan, in samenwerking met bestaande, officiële den kerknaam voerende instituten, en in elk geval óók met organisaties, die den kerknaam niet annexeren, al houden ze met de kerkkwestie zich intensief bezig.

Men moet niet te veel afleiden uit de onderscheiden handelingen of niet-meer-handelingen der achtereenvolgende synodes met betrekking tot deze materie. En vooral niet de vrije discussie tegenhouden, die steeds vooraf moet gaan aan kerkelijke beslissingen, zal het goed zijn.

K. S.

VOOR SCHRIFTSTUDIE. (I.)

Er is aanleiding om onze blijdschapsbetuiging over wat op exegetisch terrein ons geboden wordt te herhalen. Want niet alleen heeft de reeks van wetenschappelijke commentaren van gereformeerde zijde nieuwe aanwinsten te boeken, doch ook voor het populaire materiaal is wederom gezorgd.

In de reeks Bottenburg (Amsterdam) verscheen van de hand van prof. Greijdanus een nieuw deel: over Lukas (hoofdstuk 1-12). Dit deel verscheen vrij spoedig na prof. Grosheide's commentaar op 2 Corinthhe (1939).

Met deze forsche deelen zijn we heel blij. Ook als we denken aan de dogmatische belangstelling, die hier in beide commentaren prikkeling genoeg krijgt. Prof. Grosheide heeft zijn opvatting aangaande het „zelf-onderzoek" in zijn bespreking van Paulus' uitspraak uit 13:5 neergelegd. Op bl. 453 merkt hij op, dat „psyche" (het grieksche woord, zoo vaak door „ziel" weergegeven), „altijd moeilijk te vertalen is, omdat het een woord is, waaraan een voorstelling ten grondslag ligt, die wij zoo niet hebben. Wij mogen uitgaan van de betekenis leven" (in 12:15). En de opvatting, die prof. Grosheide geeft van „bekleed" en „naakt" in 2 Corinthhe 5 heeft me wel zeer getroffen, door haar afwijken van wat onder ons den laatsten tijd vrijwel algemeen werd aangenomen. Natuurlijk is daarmee geen woord gezegd over de vraag welke opvatting juist is. Wel verdient prof. Grosheide's uitlegging bijzondere attentie, ook met het oog op de moeilijke anthropologische vragen, die onder ons gerezen zijn. Volgens hem is het in 2 Cor. 5:1 bedoelde „tenthuis" (huis dezes tabernakels) niet het lichaam, doch staat het op één lijn met het „aardsche bestaan" (de uitwendige mensch), het „uiterlijke levensbestaan op aarde". Men mag volgens prof. Grosheide (175) „niet vergeten, dat bij 'uitwendigen mensch' het 'uitwendig' niet een omhulling aanduidt, waarin de mensch zich bevindt"; want „het is de volle mensch", voorts over hij „uitwendig" is. Geheel in overeenstemming daarmee wil prof. Grosheide het „gebouw", dat we hebben in de hemelen niet zien opgevat als beeld voor het opstandingslichaam, doch als aanduiding van het „hemelsche bestaan". „Naakt" beteekent dan „zonder Christus", „bekleed": „met Christus".

Er is dus weer heel veel stof om na te denken. Wat vast scheen te staan voor velen (ik denk aan mijn classicaal examen, afgelegd tegelijk met dr. H. W. v. d. Vaart Smit, bij welk examen 2 Cor. 5 was opgegeven) is hier geheel en al prijsgegeven. De bewijsvoering voor onze anthropologische en eschatologische inzichten is er niet gemakkelijker op geworden. We zijn daar blij mee, want nadenken blijft een eerste plicht.

Ook prof. Greijdanus laat telkens weer zijn dogmatische belangstelling aan den dag komen. Wanneer (Luc. 1:41) bij de begroeting van Elisabeth, moeder van Johannes den Dooper, door Maria, het nog ongeboren kindeke „opspringt" van vreugde „ter begroeting van den in het vleesch gekomen, hoewel nog niet geboren, Zoon Gods" dan teekent prof. Greijdanus aan: „deze werking des Heiligen Geestes ging van het kind naar

Elizabe-
zette zi-
de volg-
hoort, I
op, en I
Daarop
leer den
Heiligen
Dei (d.
vgl. de
1905).
deren zo
en Luc.
dat dez
wel gees
baring
des He
in verba
Maria's
op Joha
van het
Maria's
het woo
zeggen:
„maar v
verbo M
dergebo
Tot ze
kwestie,
met de
Volgen
titel van

WAT

Men E
maander
aanleidin
Tevens,
de nood
repte. H
aan de b
voor her
verdere
oort tot
werkelijk
Dit hi
der liefc
ook wij

In een
in hetze
daartoe
staat, k
ds Veen
gedrukt
positief

Een d
dèze: w
Volger

gemee
erkent h
te gaan,
doet, st
ting, „e
en denke
en bepre

Indien
aanstelle
hebben v

Maar
het oude

Zoolan
haar blij
heerlijke
de kerk
recht da
is" meer

En vo
zijn bege
naar in
ingrediën
verder n
meen na
boven he
een gem
van Bab

Een v
anderer

Zoolan
tweeërle
staan, in
dringen.

Maar
liever ni
opvatting
ook werl
de belijde
het over
dat men
stellen m
de waari
noch de
successie
decreten
Omdat
stemt, k
consequ
geharrew